EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Cultura | Jordi Sardans | Actualitzat el 02/02/2017 a les 08:00

# «L'educació no ha de servir només per ensenyar a fer calés sinó per saber-nos emocionar».

**ENTREVISTA. Rosa M. Ortega Juncosa**Â Ã©s professora de mÃºsica de l'IES Guillem CatÃ  i de la FUB i llicenciada en HistÃ²ria, Ã©s l'Ã nima de l'espectacle "Nadal al CatÃ ". Durant anys ha estat pianista als cors infantil i jove de l'Escola Coral de l'OrfeÃ³ ManresÃ . Ã‰s directora de la coral Font del Fil, de la barriada Mion, i de La Nova Harmonia de Sallent. TambÃ© dirigeix la coral infantil Escodines, el Cor Obert i Â les Caramelles de CallÃºs. Imparteix tallers a la Casa Elizalde de Barcelona, dins l'associaciÃ³ Fent HistÃ²ria. AssociaciÃ³ Catalana d'Estudis HistÃ²rics.

*Foto: Francesc Rubí*

**- Com vas entrar a les corals Font del Fil i Nova Harmonia?**

- De pianista. Hi sóc des del 2000 al 2013, en què n'agafo la direcció. La coral està situada a la barriada Mion i és fruit d'una escissió a l'Orfeó Manresà. La dirigia Joan Ballús i quan es va morir, m'ho van oferir a mi. M'agrada molt perquè són gent que havien cantat a l'Orfeó. Ho fan molt bé i hi posen molt interès. A la Nova Harmonia de Sallent hi vaig entrar fa dos anys quan va plegar el director, perquè em van venir a buscar. M'agrada molt el "Retaule dels embotits", que és una llegenda teatral musicada.

**Guillem Catà**

**- Quan temps fa que et dediques al'ensenyament de la música?**

- Fa 25 anys que faig de professora de música, tretze dels quals al Catà. Els primers anys feia el que prescrivia la Generalitat, fins que vaig veure que amb els alumnes que tenia no funcionava. Des del 2010, tinc clar que si seguia el programa oficial els alumnes m'entregaven els exàmens en blanc. A l'hora de les avaluacions, com que la música és una "maria", no em quedava cap més opció que aprovar-los. Era una situació rara i perversa que no servia per res i només creava insatisfacció als nanos i a mi. Així que penso que el primer que cal és acollir-los i que ens coneguin. Si han aterrat al mes d'octubre, cal explicar-los que el nostre Nadal el celebrem mitjançant Sagarra, Folch i Torres... i nadales com "El noi de la mare" i el "Fum, fum, fum".

**- Fa sis anys que celebreu el Nadal al Catà. Com ha evolucionat?**

- Em va canviar la vida. Em va fer veure les coses d'una altra manera. Va ser un replantejament total. Vaig topar amb un gran escepticisme de la gent a l'hora de plantejar-ho, sobretot per la tipologia de l'alumnat que hi ha. La representació la fem al teatre dels Carlins, sota la meva direcció i la col·laboració inestimable d'Alícia Puertas i Ramon Fontdevila. La primera vegada que vaig fer la representació va ser a l'escola Joviat, seguint els criteris de Josep Torras i Porti. Amb el seu permís, i d'acord amb el director Jordi Vilaseca, vaig seguir el seu esquema després al Catà. Al començament ningú no donava un duro per nosaltres. A la canalla, els preguntava: «Sabeu qui és el Rabadà?» «Sí. Aquella setmana que no mengem», em responien. Els havia d'explicar que és un pastor i el mateix passava amb el Messies o la Verge. Però

s'esforçaven i venien a les hores del pati a assajar. Van respondre fins al punt que, malgrat els pocs mitjans tècnics de què disposàvem, el primer any va funcionar molt bé i els nois van créixer en autoestima. Per això, n'hem fet noves edicions.

**- Us va ajudar la premsa?**

- Quan més neguitosa estava, en plena nit d'insomni, vaig enviar una carta al director del diari "Ara", Carles Capdevila, dins la secció "Ara ens en sortim". Van decidir fer-me una entrevista i un vídeo, que es va gravar a l'institut i que va tenir un cert ressò entre el professorat i la direcció com a eina de visualització del centre de cara enfora. Ho van valorar positivament. Quan es va jubilar la professora de música del Peguera, Concepció Llorens, on fan el batxillerat artístic, i mitjançant una comissió de serveis, vaig decidir provar-ho el curs 2013-14, però em vaig enyorar molt del Catà i estic molt contenta d'haver-hi tornat. Per mi és un privilegi ser-hi.

**- Per què?**

- El Catà és casa meva fins al punt que l'Aula de Música la considero la meva segona casa, pel respecte, el tracte i la valoració que em tenen. Penso estar-m'hi fins que em jubili. A més dels estudis de l'ESO, tenim cicles formatius: de fusteria, perruqueria i estètica, comerç i màrqueting o infermeria. El "Nadal al Catà" és un treball en equip molt maco, en què tothom hi participa. Aquesta suma la considero positiva.

**- Per què vau muntar una Bing Band al centre?**

- Amb el Ramon Fontdevila vam decidir fer un pas més i vam proposar a la direcció fer la Bing Band. El Catà va comprar instruments i ens vam posar a treballar amb nanos que no saben música perquè els compartissin. L'objectiu era treballar la perseverança, ajudar-los, a través de la música, a assolir competències bàsiques. Com que la música és un art en el temps, ens ajuda a treballar l'atenció, amb el plus de l'emoció que n'anomeno papallones a l'estómac. En aquest sentit, el regidor d'Ensenyament de l'Ajuntament, Antoni Llobet, hi va tenir una implicació màxima i la confiança total amb nosaltres. Ara hi fem classes d'instrument amb els professors externs de l'Esclat, en hores lectives de música, hi fan classes específiques, finançats per l'Ajuntament. Amb persones ben diferents s'obtenen resultats harmònics. La música és un llenguatge que ens uneix i cohesiona. El Catà està catalogat com d'alta complexitat, on passa gent d'arreu del món, amb referents molt diferents.

## Pobresa i integració

**- Però si hi ha molts nois de pas, aquesta cohesió és possible?**

- Mentre són aquí, s'hi haurien de trobar bé. És cert que molts d'aquests nois tenen una realitat molt dura. La nostra escola té matrícula viva tot l'any, per tant, és un anar i venir, de tal manera que mai no acabes de fer grup. Procedeixen d'arreu del món: enguany, en el "Nadal al Catà", qui feia de Satanàs era Bryan Asunción, el Llucifer que a més feia el rap de Nadal era Mohamed Mghitni i el Llucifú, l'hindú RethikBatra. Han de fer un esforç enorme per conèixer en pocs dies l'alfabet...

**- A més de la pobresa econòmica hi afegeixen la cultural?**

- Exacte i cal visibilitzar aquest món de la pobresa global. No només l'extrema dels tetrabrics i dels macarrons que comporten també una pobresa cultural. És un problema estructural que aquests nanos no tinguin accés a la cultura. Són de carrer i els pares no els porten mai enlloc. Està bé el Gran Recapte, però on és la música, la poesia i el teatre? Una senyora va explicar en una carta a la premsa que els seus nebots, com que anava malament de cèntims, li van dir que havia

de prescindir de l'abonament al Palau de la Música i ella va dir «No! Què em queda? Abans m'apagueu dos radiadors» . L'educació no ha de servir només per ensenyar a fer calés sinó per saber-nos emocionar.

- **Entrem en el món de la integració. Ha canviat molt Manresa?**

- I tant! No té res a veure amb la d'abans. Som molt diferents. Sabem que no podem fer guetos i hem de treballar per la integració. Hem d'aconseguir que en aquest pas per casa nostra es trobin acollits. No tot són flors i violes. Costa, perquè tenen edats i problemàtiques difícils. El que més necessiten és compartir emocions i sentir-se part del grup...

- **Veus possible una ciutat més rica musicalment i més integrada socialment?**

- I tant! És el que més m'agradaria. Igual que el Kursaal és un referent a tot Catalunya a nivell de teatre, voldria que Manresa també fos un referent a nivell musical. No només perquè ja tenim noms de prestigi (Manel Camp, el sallentí Lluís Ribalta, Núria Rial...) sinó que la ciutat també fos coneguda arreu pel seu treball integrador i d'inclusió a través de la música i les arts escèniques. Crec que és un objectiu factible i estic totalment convençuda que aconseguiríem una Manresa més cohesionada, més compartida, més justa, més equilibrada i de retruc més musical. Què més volem?

*Foto: Francesc Rubí*

**Xamfrà**

- **Què és Xamfrà?**

- És un centre de música i escena del Raval de Barcelona que fa ús de la música, el teatre i la dansa com a eines de participació i inclusió social. Els projectes en què estic treballant actualment (Coral Infantil Escodines, Cor Obert i la Big Band), que neixen a partir de l'experiència prèvia del "Nadal al Catà", no estan impulsats amb la vocació de ser bolets aïllats. M'hi he posat al capdavant amb l'objectiu de llaurar el camí per aconseguir un Xamfrà manresà. No ha de ser pas una còpia del de Barcelona, sinó que l'hauríem de fer a la nostra mida, adaptat a la nostra realitat i al nostre context. Es tracta d'aprendre teatre, música, dansa, poesia... En definitiva, de viure l'art i poder gaudir de l'experiència artística. Ha de ser un centre obert, transversal, integrador i accessible per a tothom. Al Xamfrà del Raval de Barcelona s'ofereixen tallers de diverses disciplines i els usuaris paguen una tarifa plana. És a dir, els nanos abonen una quantitat fixa cada trimestre i poden assistir a les classes que vulguin. S'hi troba gent de totes les classes socials, des de nanos del Raval, fins als de Sant Gervasi. Fan música junts i es fan amics!

- **Quines entitats creus que en podrien formar part a Manresa?**

- Tenim moltes entitats i institucions que treballen la dansa (els esbarts), la música (Conservatori i l'Esclat) teatre (Els Carlins )... Seria molt enriquidor per a tots que poguéssim fer xarxa i aprofitar totes aquestes energies per integrar, per incloure, per lligar sectors que viuen uns d'esquena als altres. Per exemple, els de la coral infantil Escodines vam anar a passar un dissabte a la tarda amb els llops i daines del Cardenal Lluch... Nanos ben diferents, vinguts d'estrats socials totalment diferents van compartir una tarda de cançons i jocs i es van començar a conèixer, tot trencant barreres i estereotips. Per fer-ho no calen gaires recursos: ens cal sobretot

optimitzar-los i treure'n més rendiment. Com més gent se'n pugui beneficiar millor. I, sobretot, cal la voluntat d'obrir portes, d'acollir, d'integrar sectors socials allunyats d'aquest món artístic. Donar-los l'oportunitat de gaudir de tots els beneficis que la música i les arts escèniques ens aporten i tenir una millor qualitat de vida.

**Coral Escodines**

- **Quan et vas fer càrrec de la coral infantil Escodines?**

- Quan el Kursaal enceta la iniciativa Fem Òpera per a Secundària, i el cor va a càrrec dels instituts. El director de l'Orfeó Manresà, Lluís Arguijo, em va oferir la possibilitat de fer de pianista en l'escola coral de l'entitat. És un gran músic amb qui he tingut llargues converses que m'han demostrat que és molt sensible als temes socials. Un dels seus projectes era portar els cors als barris. Arran dels Berenars Solidaris va sorgir la coral infantil Escodines. quan l'Associació de Veïns i Veïnes del barri es va interessar per fer una coral, dins del projecte Menjador Social, durant les vacances escolars, vaig pensar que calia aprofitar-ho, tot aportant la meva experiència.

- **Es tracta d'una coral popular, no professional?**

- Si partim de la base que la música arriba directament al cor de tothom, el que cal fer en la nova coral és acollir tots els interessats, sense una selecció de veus prèvia. Ara hi ha molts nanos amb perill d'exclusió social. El meu objectiu és barrejar-los amb els que tenen accés a la música perquè creixin tots plegats. S'han d'unir esforços. A tothom li agrada cantar. Fer-ho en una coral fomenta la responsabilitat individual i col·lectiva, promou el respecte, tant a la directora com a tots els companys del grup, exercita la coordinació del cos i la concentració, per reforçar la memòria, la fonètica, el vocabulari, la imaginació i l'autoestima, que és un pilar fonamental per viure.

- **La vostra darrera actuació ha estat aquest Nadal?**

- Si. La Coral ha de tenir continuïtat. Gaudir de l'art és un dret que ha d'estar a l'abast de tothom. Vull contribuir de manera activa a la igualtat d'oportunitats en l'accés a la música. I que el sentiment de pertinença d'aquests infants els ajudi a descobrir un món que per a la majoria està fora del seu abast. Tenen dret a ser acollits i els hi hem de donar la mà. Ens hem de començar a barrejar, perquè l'objectiu no és fer una coral amb nanos amb risc d'exclusió, sinó col·laborar amb la màxima integració de tots.

- **Hi ha iniciatives més concretes que vagin en aquesta direcció?**

- Aquest Nadal, en els concerts que van organitzar al Conservatori de Música, ja van tocar junts els Pizzicants del Pare Algué (instruments de corda) i els alumnes del Conservatori. Aquest és el camí! Aquest juny, la Big Band del Conservatori i el Llibert Fortuny ens oferiran un concert plegats. Doncs, seria preciós que els alumnes de la nostra Big Band poguessin afegir-s'hi interpretant un tema o dos plegats. Els beneficis que en traiem són impagables. No només aprenem música, sinó també a conviure i entendre que el món és molt gran i que hi ha diferents realitats. Al cap i a la fi, tots som la mateix tribu.

- **Costarà convèncer els dirigents del Conservatori?**

- És clar que el Conservatori és qui prepara i forma un sector de la societat perquè pugui tocar les grans obres i pugui oferir música de nivell al públic. Però, hem d'oferir, també, l'oportunitat de gaudir de les «papallones a l'estómac» a tothom. Ens hem de barrejar, fer xarxa, sumar

sinergies -paraula de moda- perquè sinó no ens en sortirem. Hem de compartir coneixement, sentiments i sobretot, emocions. Hem de fer vincle, viure experiències comunes per sentir-nos grup, comunitat i tenir un sentiment de pertinença. Per aconseguir-ho, insisteixo que la música i les arts escèniques hi tenen molt a dir, així com les entitats i les institucions. No és un problema de diners, no en farien falta gaires. Es tracta de tenir clar què volem, quin camí volem agafar i posar-nos a caminar. No és tan difícil.

- **Què és el Cor Obert?**

- És una secció coral de l'Orfeó Manresà formada per alumnes dels cursos de català del Centre de Normalització Lingüística. Les dues entitats estan de costat. Uns volen aprendre català i els altres tenien un piano i un teclat, morts de riure. A través d'una porta interior es pot accedir d'una entitat a una altra. Així que els vam oferir el nou cor perquè hi vinguin a cantar, perquè és una manera d'aprendre català i d'aprendre una cultura i una manera d'entendre el món i alhora la ciutat on s'ha aterrat. El cor ja té un any de vida, format pels alumnes i Voluntaris per la Llengua que assagen als locals de l'Orfeó cada dilluns. Són col·lectius molt desconeguts entre ells i el resultat és molt interessant.

- **Quina és la teva feina com a membre de l'Associació Fent Història?**

- L'Associació Fent Història. Associació Catalana d'Estudis Històrics es dedica a la divulgació de la història i sobretot ofereix cursos i conferències. Jo faig cursos a la casa Elizalde de Barcelona, un gran centre cívic de l'Eixample per on transiten unes 4.000 persones cada setmana. Arran de l'oferta que em va fer l'amic Ferran Sánchez, membre de l'Associació, de preparar cursos de música, em vaig fer sòcia de l'entitat. Des de fa tres anys, cada dijous, hi faig el taller "Els secrets de la música". Intento ajudar les persones sense formació musical, però que els interessa la música, a escoltar-la. Sobretot, aquella que forma part de la quotidianitat de les persones que n'escolten, per tal que la puguin entendre millor. És un públic melòman, amb abonaments al Liceu o l'Auditori, però sense coneixements musicals. Amb la conferència "Els colors de l'orquestra" pretenc donar explicacions sobre diferents aspectes, com la funció del director, amb la pretensió de donar a conèixer coses a la gent per fer-los venir més ganes de saber. Una altra de les conferències és sobre si la música té forma. La resposta és que sí. Té un ordre i un discurs, amb una lògica interna de repetició, variació...

- **Quina és la teva col·laboració amb la FUB?**

- Faig classes per a més grans de 55 anys. Funcionen per mòduls i van a demanda. Per al proper mes de gener m'han demanat Blues i Jazz. Mentre jo faré la part teòrica, la cantant Celeste Alías farà la part més pràctica. L'objectiu és semblant, ja que es tracta majoritàriament de gent que al seu moment no van tenir l'oportunitat de fer o estudiar música, ajudar-los a entendre-la. Ni es toca ni es veu, però ens commou i ens pot fer riure o plorar. Humanament ens aporta molt. Crec que la música arriba al cor i s'hi queda.

- **Políticament, com respires?**

- He estat propera a ERC, però no m'han agradat algunes de les coses que han fet els seus dirigents locals, sobretot pel que fa al meu marit Robert Ara, que ha estat militant de base molts anys, amb càrrecs diversos i una gran dedicació amb vocació de servei, hores, esforços i calés. Però, ja és aigua passada. Tampoc no em va agradar l'actitud que van tenir en l'àmbit nacional, ja que ens va costar molts anys de treure Jordi Pujol i els nous governants no van saber estar a l'altura en la seva gestió. Decebuda del Tripartit, vaig anar amb el Carretero a Reagrupament perquè me'l vaig creure. Em va agradar la presidència de Pasqual Maragall, però em va decebre molt la del Montilla, que no estava gens preparat per ser president de la Generalitat ni mai va saber estar a l'altura del càrrec. Senzillament, no donava la talla: feia faltes d'ortografia i en l'enterrament de Palau i Fabre anava repetint "Fabré", amb el mort de cos present. Feia molta pena. Ara ja no crec en les etiquetes, només en les persones. La política és molt dura, però necessària.

**El perfil**

*Foto: Francesc Rubí*

Rosa M. Ortega i Juncosa neix a Manresa, el 21 d'agost del 1966. El seu avi patern era un militar franquista espanyol que no els permetia parlar en català. El seu pare, Lluís, va néixer a Melilla i va venir a Manresa quan l'avi va ser destinat a la caserna del Carme. Va ser treballador de Caixa Manresa i jugador i entrenador del Centre d'Esports Manresa de futbol (també havia entrenat l'Olesa i el Gimnàstic de Manresa). La seva mare, Dolors, provenia del poble de Vila-sana (Pla d'Urgell). Durant un temps va regentar una botiga de llanes a Sant Fruitós i era mestressa de casa. És la més gran de cinc germans. De ben petita va anar a l'acadèmia Verdaguer fins que el director Orive va crear la Cooperativa Paidos i s'hi va incorporar. Va fer el COU a l'Institut Pius Font i Quer. L'any 1992 es va llicenciar en Història Contemporània per la Universitat Autònoma de Barcelona. Paral·lelament, es va treure el títol professional de Solfeig, Teoria de la Música, Transposició i Acompanyament al Conservatori Municipal de Música de Manresa i el Certificat d'Aptitud Pedagògica en l'especialitat de música, de l'Institut de Ciències de l'Educació de la UPC. Del 1985 al 1991 va treballar com a professora de piano a l'Escola de Música de Moià. Del 1991 al 1996 va fer de professora de música des de P-3 fins a primer de BUP a l ?Escola Joviat de Manresa: "Hi vaig aprendre molt pel que fa a rigor i metodologia i maneres de funcionar. També la importància de la imatge, de saber estar adequadament en cada context".

Ha treballat en diferents instituts de la comarca (el Peguera de Manresa, Navarcles i Artés), i també a Viladecavalls i Sabadell. El 2002 es treu les oposicions de professora de música i des del 2003 n'exerceix a l'IES Guillem Catà. Casada amb Robert Ara, tenen tres fills Martí, Robert i Laia, apadrinats per la seva antiga parella, el periodista de "Regió7", Jordi Morros. És directora de la coral Font del Fil des del 2013 i de la coral La Nova Harmonia de Sallent, des del 2014. També dirigeix des del 2015 la coral infantil Escodines formada per infants en risc d'exclusió social i el Cor Obert, que és una secció coral de l'Orfeó Manresà, formada per alumnes nouvinguts i aprenents dels cursos de català del Centre de Normalització Lingüística Montserrat i participants del Voluntariat per la Llengua. Ha impartit durant dos juliols (2014-15) el curs "Gospel: un cant de llibertat", en el marc dels cursos d'estiu del Col·lectiu de Docents del Bages, per adquirir experiència com a formadora. Ha participat en diversos cursos, tallers i audicions de formació del professorat, reconeguts pel departament d'Ensenyament. També és directora de les Caramelles de Callús des del 2012. El 1981 s'inicia en l'acompanyament de cors amb la coral infantil Mainada i l'Agrupació Coral de Sant Fruitós de Bages. També és sòcia dels Carlins. Reprèn l'activitat de pianista acompanyant, del 2000 al 2013, la coral Font del Fil, que encara dirigeix, i del 2009 al 2013 amb la coral Albada de la Unió Caravanista del Bages i del 2012 al 2015, del cor Infantil i del cor Jove de l'Escola Coral de l'Orfeó Manresà. Des del 2014, és impulsora i directora de la Bing Band del Guillem Catà i imparteix tallers al centre cultural de la Casa Elizalde de Barcelona. Des d'aquest curs, també imparteix docència en els cursos de música de  la FUB.